אֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן – באה האשה לדין לפני רב נחמן, לתבוע מבתה את הנכסים. קיבל רב נחמן את טענתה, וַעֲרָעֵיהּ רַב נַחְמָן לְשִׁטָּרָא – וקרע את שטר המתנה, כיון שאין זה שטר אמיתי, אלא נועד רק להבריח את נכסיה מבעלה. אָזַל רַב עָנָן לְקַמֵּיהּ דְּמַר עוּקְבָא – הלך רב ענן לפני מר עוקבא שהיה אב בית דין, וְאָמַר לֵיהּ, חֲזֵי מַר נַחְמָן חַקְלָאָה – יראה אדוני את נחמן, שהוא כ'חקלאי', איש שדה, שאינו בקי בדינים, הֵיכִי מְקָרַע שְׁטָרֵי דְּאִינְשֵׁי – כיצד הוא קורע שטרות של אנשים.

אָמַר לֵיהּ מר עוקבא לרב ענן, אֵימָא לֵי אֵיזִי, גּוּפָא דְּעוּבְדָּא הֵיכִי הֲוָה – אמור לי איפוא, כיצד היה גוף המעשה בשטר שקרעו רב נחמן. אָמַר לֵיהּ רב ענן, הָכִי וְהָכִי הֲוָה – כך וכך היה, וסיפר לו את כל המעשה. אָמַר לֵיהּ מר עוקבא, אם בִּשְׁטַר מַבְרֵחַת קָא אָמְרַתְּ – אתה אומר שהיה המעשה, שלא נתכוונה לתת לבתה את נכסיה באמת, אלא להבריחם מבעלה, יפה עשה רב נחמן, שכן הָכִי אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי בַּר אידי, אָמַר שְׁמוּאֵל, מוֹרֶה הוֹרָאָה אֲנִי – קיבלתי רשות מראש הגולה לדון, והרי זו ראיה שאני בקי בדינים, וְאִם יָבֹא שֶׁטַר מַבְרֵחַת לְיָדֵי, אֶקְרָעֶנּוּ, כיון שאין זו מתנה אמיתית, אלא השטר נכתב רק כדי להבריח את הנכסים.

הגמרא ממשיכה להקשות על מעשהו של רב נחמן: אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן, כיצד קרעת את שטר המתנה, הרי טַעֲמָא מַאי – מהו הטעם ששטר מברחת בטל, משום שסברא היא דְּלֹא שָׁבִיק אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ וְיָהִיב לְאַחֲרִינִי – שאין אדם מניח את עצמו מנכסיו, ונותן אותם לאחרים, ובודאי כתב שטר זה רק כדי להבריחם, אך הָנֵי מִילֵּי לְאַחֲרִינִי – סברא זו שייכת רק כשכתבם לאדם זר, אֲבָל כאן, לְבָרְתָהּ יָהֲבָא – כתבה האשה את נכסיה לבתה, ויתכן שהתכוונה לתת לה את הנכסים במתנה גמורה. השיב לו רב נחמן: אֲפִילּוּ הָכִי, בְּמָקוֹם בְּרָתָהּ נָפְשָׁהּ עֲדִיפָא לָהּ – אף על פי כן מסתבר שלא התכוונה האשה למתנה גמורה, כיון שהאשה מעדיפה את עצמה על פני בתה, ובודאי לא התכוונה להקנות לה את הנכסים, אלא רק להבריחם.

הגמרא מקשה מברייתא על דברי שמואל, ששטר מברחת בטל: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא, אשה הָעומדת להנשא, ורוֹצָה שֶׁתַּבְרִיחַ נְכָסֶיהָ מִבַּעְלָהּ שלא יזכה בהם לאחר הנשואין, אך גם אינה רוצה לתיתם לאחרים, כֵּיצַד הִיא עוֹשָׂה, כּוֹתֶבֶת שְׁטַר פְּקָדוֹן לְאַחֲרִים – שטר פיוסים, שמפייסת את המקבל שלא יקבל שטר זה על מנת לזכות בנכסים, אלא רק כדי להפקיע את זכות בעלה מהם, דִּבְרֵי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אם תכתוב האשה שטר פסים, אם רָצָה המקבל לזכות בנכסים, מְצַחֵק בָּהּ וזוכה בהם, שכן זהו שטר גמור. ואין לה תקנה עַד שֶׁתִּכְתּוֹב לוֹ שטר על תנאי, שיזכה בנכסים מֵהַיּוֹם וְלִכְשֶׁאֶרָצֶה – שאם תרצה האשה שיזכה בנכסים שכתבה לו, הרי הוא זוכה בנכסים מהיום, ובכך אין המקבל יכול לזכות בנכסים כל זמן שלא אמרה האשה שהיא רוצה בכך, ומאידך גם בעלה אינו יכול לזכות בהם, שכן אם ירצה לזכות בהם תאמר שהיא רוצה שיזכה המקבל בנכסים, ויזכה בהם. מסיימת הגמרא את קושייתה מדעת חכמים: טַעֲמָא – הטעם שזהו אכן שטר מברחת ולא זכה המקבל בנכסים, הוא משום דְּכָתְבָה לֵיהּ הָכִי – שכתבה לו כך, מתנה בתנאי, הָא – אבל אם לֹא כָּתְבָה לֵיהּ הָכִי, אלא כתבה לו שטר מתנה גמור, קָנָנְהִי [–קנה אותם] הלוֹקֵחַ, ואין הולכים אחר אומדן דעתה שהתכוונה רק להבריח את הנכסים מבעלה, אלא השטר קיים, וזהו שלא כדברי שמואל, ששטר מברחת בטל מעצמו.

מתרצת הגמרא: אָמַר רַבִּי זֵירָא, לֹא קַשְׁיָא, הָא – דברי שמואל, ששטר מברחת בטל, היינו כְּבוּלָּה – כאשר נתנה את כל נכסיה, ובודאי אין אדם נותן את כל נכסיו לאחרים ונשאר ללא כלום, וְהָא – הברייתא, שמשמע ממנה שאם לא עשתה תנאי השטר קיים, היינו בְּמִקְצָתָהּ – כשנתנה רק מקצת נכסיה, ולכן אין ראיה שהתכוונה רק להבריח את הנכסים, אלא יתכן שהתכוונה שבאמת יזכה בהם המקבל.

הגמרא מבררת כיצד מועיל שטר כזה להבריח את הנכסים מהבעל. מקשה הגמרא: וְאִי כדברי שמואל, ששטר מברחת בכל הנכסים בטל וְלֹא קָנָנְהִי [–קנאם] הלוֹקֵחַ, אם כן הנכסים בחזקת האשה, וְנִיקְנִינְהוּ בַּעַל – יקנה אותם הבעל, כשאר נכסי מלוג, ומדוע מועיל שטר זה להבריחם מהבעל.

מתרצת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי, עָשׂוּם חכמים לנכסים המובררים, שיהא דינם כְּנְכָסִים שֶׁאֵין יְדוּעִין לַבַּעַל, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, שסובר שהבעל אינו זוכה בהם, ובדיעבד כשמכרה אותם לאחר, המכר קיים, כמבואר במשנתינו. ואף נכסים אלו, כיון שהבעל היה סבור שחלה מתנתה, הרי הם כנכסים שאין ידועים לו, ואינו זוכה בהם.

משנה

בקרקעות של נכסי מלוג הדין הוא שהקרקע שייכת לאשה והבעל אוכל פירות, ומשנתינו מבארת כיצד נוהגים בנכסים אחרים, כגון כספים ופירות: נָפְלוּ לָהּ לאשה בירושה כְּסָפִים, הרי דינם כנכסי מלוג, שהקרן שייכת לאשה והבעל אוכל את פירותיהם, ולכן יִלְקַח בָּהֶן [–בכספים] קַרְקַע, וְהוּא [–הבעל] אוֹכֵל את פֵּרוֹת הקרקע. וכן אם נפלו לה בירושה פֵּרוֹת הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע, הרי גוף הפירות שייך לאשה, וכדי שיוכל הבעל ליהנות מפירות הפירות, יִלְקַח בָּהֶן – בפירות קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת מהקרקע, כשאר נכסי מלוג.

דין נוסף: נפלו לה יחד עם הקרקע [פֵּרוֹת] הַמְחוּבָּרִים בַּקַּרְקַע, כגון שירשה שדה זרועה או אילנות עם פירות, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, אין לבעל זכות אלא בפירותיהן של הפירות הללו, כיון שפירות אלו דינם כ'קרן' ולא כ'פירות', כיון שלא גדלו כשהיו הנכסים ברשות האשה, אלא הגיעו לרשותה כמות שהם, והרי הם כחלק מהקרקע, נמצא שיש להם עצמם דין נכסי מלוג, שהקרן שייכת לאשה והבעל יאכל רק את הפירות, וכדי לדעת מה הוא סכום הקרן שיש לאשה מכח אותם פירות, יש לברר בכמה עולה ערך הקרקע מחמת הפירות שעליה, ולכן שָׁמִין אוֹתָהּ [–את הקרקע] כַּמָּה הִיא יָפָה בְּפֵירוֹת – כמה הוא שוויה עם הפירות שיש עליה, וְכַמָּה הִיא יָפָה בְּלֹא הַפֵּרוֹת שעליה, וּמוֹתָר – וההפרש בין שומות אלו הוא שווי הפירות, ודינו כנכסי מלוג, ובדמי שווי זה יִלְקַח בָּהֶן קַרְקַע, שהיא נכסי מלוג, וְהוּא אוֹכֵל את הַפֵּרוֹת של קרקע זו.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, פירות הַמְחוּבָּרִים לַקַּרְקַע שנפלו בירושה לאשה, אין דינם כנכסי מלוג, אלא הם נחשבים כפירות של נכסי מלוג, כיון שהקרקע נשארת של האשה, והיא נחשבת בקרן של הנכסים, ואילו הפירות שֶׁלּוֹ – של הבעל. וְרק פירות הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע שנפלו לאשה, שאינם שייכים עוד לקרקע, הרי הם שֶׁלָּהּ, ודינם כנכסי מלוג, וְלכן יִלְקַח בָּהֶן קַרְקַע וְהוּא אוֹכֵל פֵּרוֹת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁיָּפָה כֹּחוֹ של הבעל בִּבְנְיָנָהּ – בשעה שנשא את אשתו וקיבל את נכסיה, הוֹרֵעַ כֹּחוֹ בִּיצִיאָתָהּ – בשעת גירושיה, וּמָקוֹם שֶׁהוֹרֵעַ כֹּחוֹ בִּבְנְיָנָהּ, יָפָה כֹּחוֹ בִּיצִיאָתָהּ. מפרש רבי שמעון את דבריו, בֵּיצַד, פֵּרוֹת הַמְחוּבָּרִים לַקַּרְקַע, בִּבְנְיָנָהּ התייפה כחו בהם שהרי הם שֶׁלּוֹ, שהם פירות נכסי מלוג, וְאילו בִּיצִיאָתָהּ הורע כחו בהם, שאם כשגירשה נשארו פירות מחוברים לקרקע של נכסי מלוג, הרי הם שֶׁלָּהּ לגמרי, ואין לו זכות בהם. וְאילו פירות הַתְּלוּשִׁין מִן הַקַּרְקַע, בִּבְנְיָנָהּ הורע כחו בהם שגוף הפירות שֶׁלָּהּ, והבעל אוכל רק את פירותיהם. וּבִיצִיאָתָהּ יפה כחו בהם, שאם כשגירשה היו פירות תלושים, הרי הם שֶׁלּוֹ לגמרי, כיון שכבר זכה בהם כשהיתה אשתו.

* * *

גמרא

התבאר במשנה שבכל ממון של נכסי מלוג קונים קרקע, והבעל אוכל את פירותיה. מבררת הגמרא איזו קרקע יש לקנות מממון זה: פְּשִׁיטָא, שאם יש ויכוח בין הבעל לאשה מה לקנות בממון של נכסי מלוג, אחד מהם רוצה לקנות אַרְעָא – קרקע לזריעה, וְהאחר

המשך בעמוד קג

רוצה לקנות **בָּתֵּי** – בתים כדי להשכיר, שבשני הדברים יש ריוח ממון, הדין הוא שקונים **אַרְעָא**, כיון ששכרה מרובה והיא מתקיימת יותר, שאינה מתכלה כמו בתים. וכן אם אחד מהם רוצה לקנות **בָּתֵּי** להשכירם, **וְ**האחר רוצה לקנות **דְּיקְלֵי** – דקלים, קונים **בָּתֵּי**, לפי ששכרם מרובה מהדקלים, העשויים להתייבש. אחד מהם רוצה לקנות **דְּיקְלֵי**, **וְ**האחר רוצה **אִילָנֵי** – אילנות אחרים, קונים **דְּיקְלֵי**, לפי שפירותיהם מרובים משל שאר אילנות. רצה האחד לקנות **אִילָנֵי**, **וְ**האחר רוצה **גּוּפָנֵי** – גפנים, קונים **אִילָנֵי**, לפי שהגפנים ממהרים להזקין.

הגמרא דנה עתה על דברים מסוימים שברשות האשה, האם הבעל אוכל את פירותיהם: אם נפלו לה בירושה **אִבָּא זַרְדָּתָא** – יער של אילנות עוזרדין, שאין להם פרי חשוב, אלא קוצצים את העצים עצמם לקורות או להסקה, **וְ**כן אם ירשה **פִּירָא דְּכַוָּורֵי** – חפירה של דגים, והנידון הוא האם עצי היער או דגים אלו נחשבים כפירות של נכסי מלוג ושייכים לבעל או לא, **אָמְרֵי לָהּ**, **פִּירָא** – יש אומרים שהעצים והדגים נחשבים כפירות והבעל זוכה בהם, כיון שהקרקע של היער והחפירה של הדגים נחשבים כ'קרן' של האשה. **וְאָמְרֵי לָהּ**, **קַרְנָא** – ויש אומרים שהאילנות והדגים הם בקרן, כיון שהם עתידים **לְ**כָלוֹת לגמרי, ודינם כ'קרן' השייכת לאשה, והרי זה כמעות של נכסי מלוג שאין להם פירות, וקונים בהם קרקע והבעל אוכל את פירותיה.

מסיימת הגמרא ומבארת את דעת האומרים שדברים אלו הם קרן: **כְּלָלָא דְּמִילְּתָא** – כללו של דבר, **גַּוְוֵיהּ מַחֲלִיף** – דבר שאחר שמסיימים לאכול את פירותיו, באים פירות אחרים תחתם, כגון אילן וכדומה, דינו **כְּפֵירָא**, והבעל זוכה בו. **אֵין גַּוְוֵיהּ מַחֲלִיף** – דבר שאחר שהוא כלה אין פירות אחרים באים תחתיו, כגון אילנות אלו שנכרתים לגמרי או דגים שניצודים לגמרי, דינו **כְּקַרְנָא**, שהכל שייך לאשה, ולכן מוכרים אותו וקונים בדמיו קרקע והבעל אוכל פירות.

* * *

הגמרא דנה בשאלה אלו פירות מנכסי מלוג שייכים לבעל ואלו לאשה: **אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, אָמַר רַבִּי יַנַּאי, וְאָמְרֵי לָהּ** [–ויש אומרים שלא אמר זאת רבי זירא אלא] **אָמַר רַבִּי אַבָּא, אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, אָמַר רַבִּי יַנַּאי, הַגּוֹנֵב**

וְלַד של בָּהֶמַת מְלוֹג, כלומר, שנפלה הבהמה עצמה לאשה בירושה, וילדה ולד, ונגנב אותו ולד, הגנב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל לְאִשָּׁה, ולא לבעל. וסברה הגמרא שטעמו של רבי יאני הוא משום שולד זה נחשב כ'קרן' ולא כ'פירות', כיון שאנו חוששים שמא תמות הבהמה עצמה ולא ישאר קרן לאשה, ולפיכך, דין הולד כ'קרן', ומוכרים אותו, וקונים בדמיו קרקע והבעל אוכל פירות, וממילא כשנגנב הולד, נגנב לאשה, ולכן היא מקבלת את הכפל.

הגמרא מקשה על רבי יאני מברייתא: כְּמַאן – כאיזו שיטה סובר רבי יאני, הרי דעתו היא לֹא כְּרַבָּנָן וְלֹא כַּחֲנַנְיָה, דְּתַנְיָא בברייתא, וְלַד בָּהֶמַת מְלוֹג דינו כפירות והוא שייך לַבַּעַל, אך וְלַד שִׁפְחַת מְלוֹג דינו כ'קרן' והוא שייך לָאִשָּׁה. וַחֲנַנְיָה בֶּן אָחִי יאשִׁיָּה אָמַר, עֶשְׂו וְלַד שִׁפְחַת מְלוֹג כְּוָלַד בָּהֶמַת מְלוֹג, ששניהם שייכים לבעל, כדין פירות נכסי מלוג. נמצא שלדברי הכל ולד בהמת מלוג שייך לבעל, ואם כן שיטת רבי יאני שהולד לאשה היא שלא כשיטת התנאים.

מתרצת הגמרא: אֲפִילּוּ תֵּימָא – אפשר אפילו לומר שרבי יאני סובר כְּדִבְרֵי הַכֹּל, שולד בהמת מלוג שייך לבעל, ומכל מקום תשלומי הכפל על גניבת הולד שייכים לאשה, שכן דוקא פְּרָא תַּקְּנוּ לֵיהּ רַבָּנָן לבעל, כלומר, מין אחד של פירות תקנו חכמים לבעל, וכגון ולד הנולד מגוף בהמת מלוג, אבל פֵּרָא דְּפֵרָא – שני מיני פירות, והיינו גם פירות שאינם באים מגוף הבהמה, כגון תשלומי כפל על נכסי מלוג, לֹא תַּקְּנוּ לֵיהּ רַבָּנָן לבעל.

הגמרא מבררת את טעמם של חכמים וחנניה שבברייתא. שואלת הגמרא: בְּשֶׁלָּמָא לַחֲנַנְיָה, הֵיינוּ – זהו טעמו, כיון דְּלֹא חֲיֵישִׁינַן לְמֵיתָה, ולכן הבהמה או השפחה נחשבות כ'קרן', וולדותיהן נחשבות כ'פירות', ושייכים לבעל. אֶלָּא לְרַבָּנָן, המחלקים בין ולד שפחה לולד בהמה, קשה, אִי חֲיֵישִׁי לְמֵיתָה, אֲפִילּוּ וְלַד בָּהֶמַת מְלוֹג נַמִּי לֹא – גם כן אינו שייך לבעל, אלא לאשה, שכן יש לחשוש שתמות אמו ותבלה הקרן. וְאִי לֹא חֲיֵישִׁי לְמֵיתָה, אם כן אֲפִילּוּ וְלַד שִׁפְחַת מְלוֹג נַמִּי יהיה לבעל, כדין פירות נכסי מלוג.

משיבה הגמרא: לְעוֹלָם רבנן חָיְישִׁי לְמֵיתָה, ולכן ולד שפחת מלוג שייך לאשה, מחשש שתמות השפחה ותבלה הקרן, וְאולם שַׁאנִי – שונה הוא דינה של הַבְּהֵמָה, דְּאפילו אם תמות הבהמה עצמה לא תבלה הקרן, שכן אִיכָּא עוֹרָהּ – יש את העור של הבהמה, שנשאר בקרן לאשה אף אחר מיתת הבהמה, וכיון שאין הקרן מתבלה לגמרי, נחשב ולד הבהמה כפירות, ושייך לבעל.

הגמרא פוסקת הלכה במחלוקת חנניה וחכמים שבברייתא: אָמַר רַב הוּנָא בַּר חִייָא, אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה כַּחֲנַנְיָה שבנכסי מלוג אין חוששים למיתה, ולכן ולד שפחה וולד בהמה שייכים לבעל.

אָמַר רָבָא, אָמַר רַב נַחְמָן, אַף עַל גַּב דְּאָמַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כַּחֲנַנְיָה שהולדות שייכים לבעל, מוֹדֶה חֲנַנְיָה לגבי שפחת נכסי מלוג שילדה, שֶׁאִם נִתְגָּרְשָׁה, נוֹהֶגֶת לבעלה דָּמִים תמורתן, וְנוֹטֶלְתָּן, ואין בעלה יכול להמנע מלמוכרן לה, מִפְּנֵי שֶׁבַח בֵּית אֲבִיהָ, שכבוד הוא לאשה ולבית אביה שישארו הולדות של השפחה ברשותם.

הגמרא ממשיכה לברר מה הוא שיעור ה'קרן' שבנכסי מלוג המחשיב את שאר השימושים כ'פירות': אָמַר רָבָא, אָמַר רַב נַחְמָן, אם הִכְנִיסָהּ לוֹ האשה עֵז לְחַלָּבָה, שהחלב הוא הפירות של העז, וְכֵן אם הכניסה לו רָחֵל לְגַיֵּזָתָהּ, וְכֵן תַּרְנְגוֹלֶת לְבֵיצָתָהּ, וְכֵן דֶּקֶל לְפֵירוֹתָיו, בכל אלו הדין הוא שהבעל אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתִּתְבַּלֶּה הַקֶּרֶן – עד שיכלו אותם דברים הנחשבים עתה כ'קרן', כלומר שימותו הבעלי חיים וייבש העץ, כיון שבדברים אלו אף לאחר כילוי הפירות נשאר לאשה 'קרן' מסוימת, בעז ורחל נשאר לה העורות, בתרנגולת נשארת הנוצה, ובדקל נשאר העץ עצמו, ולכן החלב, הגיזה, הביצה והתמרים נחשבים כפירות ושייכים לבעל.

דין נוסף: אָמַר רַב נַחְמָן, אם עֵיילָא לֵיהּ גְּלִימָא – הכניסה לו האשה בגד, הרי שלבישתו כְּפֵרָא חָוֵי – נחשבת כפירות, ומִכְּמֵי בֵיהּ וְאָזֵיל עַד דְּכַלְיָא – לובש הבעל את הבגד עד שיתבלה, והשחקים נחשבים כ'קרן' ונשארים ברשות האשה.

מבארת הגמרא: כְּמַאן – כדעת מי אמר רב נחמן דין זה, שאפילו שיור קטן כל כך מחשיב את השאר כ'פירות'. כִּי הַאי תַּנָּא – כתנא שבברייתא זו, דְּתַנְיָא, הַמָּלַח – חריצים על שפת הים, שנכנסים לשם המים ומתייבשים, ונשאר בהם מלח, וְהַחוֹל – מקום שנוטלים משם חול לבנין, שנפלו לאשה בירושה, הדין הוא שהשימוש של נטילת המלח והחול חֲרֵי זֶה 'פֵּירוֹת', ושייך לבעל, שכן המלח והחול קיימים לעולם, והקרן לא כלה. אבל פִּיר שֶׁל נְפָרִית – בור שכורים ממנו גפרית, או מַחְפֹּרֶת שֶׁל צְרִיף – מקום שכורים ממנו מין צבע, שסוף הגפרית והצריף להתכלות ותשאר הקרקע לבדה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, דבר זה נחשב כְּקֶרֶן, ולכן מוכרים אותו, וקונים בדמיו קרקע והבעל אוכל פירות. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הגפרית והצריף נחשבים כְּפֵרוֹת, והקרקע הנשארת לבסוף נחשבת כקרן, אף על פי שזהו שיור מועט מאד. ואם כן, כדעת חכמים אמר רב נחמן את דינו, שלבישת הבגד נחשבת כפירות, ובלאי הבגד נחשבים כקרן.

* * *

שנינו במשנה: 'רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מָקוֹם שֶׁיָּפֶה כֹּחוֹ בכניסתה, הורע כחו ביציאתה. מקום שהורע כחו בכניסתה, יפה כחו ביציאתה. כיצד, פירות המחוברים לקרקע, בכניסתה שלו וביציאתה שלה. והתלושין מן הקרקע, בכניסתה שלה וביציאתה שלו'. מקשה הגמרא: רַבִּי שִׁמְעוֹן הֵיינוּ תַּנָּא קַמָּא – דברי רבי שמעון הם כשיטת חכמים במשנתינו, האומרים שפירות המחוברים לקרקע שלו ופירות התלושין שלה, ואם כן, במה נחלקו. מתרצת הגמרא: אָמַר רָבָא, מְחוּבָּרִין בְּשָׁעַת יְצִיאָה אִיכָּא בֵּינַייהוּ – חכמים ורבי שמעון נחלקו בדין פירות המחוברים לקרקע בשעה שהתגרשה, שחכמים לא הזכירו דין זה במשנתינו, אך הם סוברים שפירות אלו של הבעל, כיון שגדלו בזמן שהיה זכאי בפירות, ורבי שמעון חולק על דעתם ואמר שפירות מחוברים 'ביציאתה, שלה'.

משנה

משנתינו מבררת את דינם של נכסי מלוג שאינם עושים הרבה פירות, ורוצה הבעל למוכרם ולקנות בדמיהם נכסים העושים יותר פירות: נָפְלוּ לָהּ לאשה בירושה עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וְקַטָּנִים, שאינם עובדים הרבה, ורוצה הבעל למוכרם, יִמְכְּרוּ, וְיִלָּקַח מֵהֶן קַרְקַע, וְהוּא [–הבעל] אוֹכֵל פֵּירוֹת. רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, לֹא תִּמְכּוֹר – יכולה האשה לעכב את המכירה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁבַח בֵּית אֲבִיהָ – שיש בכך כבוד למשפחתה, שעבדים אלו מוחזקים ברשותה. נָפְלוּ לָהּ לאשה בירושה זֵיתִים וּגְפָנִים וְקַטָּנִים, שאינם עושים הרבה פירות, ורוצה הבעל למוכרם, יִמְכְּרוּ, וְיִלָּקַח בָּהֶן קַרְקַע, וְהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא תִּמְכּוֹר – יכולה האשה לעכב את מכירתן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁבַח בֵּית אֲבִיהָ.

* * *

גמרא

הגמרא מבארת את הסיפא של משנתינו: אָמַר רַב כַּהֲנָא אָמַר רַב, מַחֲלוֹקֶת – מה שנחלקו תנא קמא ורבי יהודה לגבי מכירת זיתים וגפנים זקנים, היא באופן שֶׁנָּפְלוּ בְּשָׁדֶה שָׁלָהּ, כלומר שיחד עם העצים ירשה האשה גם את הקרקע שהם עליה, אֲבָל אם נפלו לה בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שָׁלָהּ, כגון שקנה אביה אילנות ללא קרקע, על מנת שיהיו בקרקע המוכר עד שייבשו, ואותם הוריש לה, דִּבְרֵי הַכֹּל תִּמְכּוֹר – רשאי הבעל למוכרם, ואין האשה יכולה לעכב, מִשּׁוּם דְּקָא כַּלְיָא כַּרְנָא – הקרן עתידה להתכלות כשייבשו האילנות, שהרי לא תשאר לה קרקע, ואין כאן שבח בית אביה.

מקשה הגמרא: מַתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף, חֲרֵי דין עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת ששנינו ברישא, דְּכִי שָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שָׁלָהּ דָּמֵי – דומה למקרה של שדה שאינה שלה, שהרי בשימותו לא תשאר לאשה קרן כלל, וּבכל זאת פְּלִיגִי – נחלקו תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל האם רשאי הבעל למוכרם.

המשך בעמוד יב

מתרצת הגמרא: **אֶלָּא**, **אִי אִיתְּמַר** – אם נאמרה מימרא זו בבית המדרש, **הָכִי אִיתְּמַר** – כך היא נאמרה, **אָמַר רַב כָּהֲנָא אָמַר רַב, מַחֲלוֹקֶת** תנא קמא ורבי יהודה היא לגבי אילנות שנפלו לה **בְּשָׂדֶה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלָּהּ**, שלתנא קמא אין שבח בית אביה כיון שהקרן עתידה להתכלות לגמרי, כאשר ייבשו האילנות, ולרבי יהודה יש בזה שבח בית אביה, כל זמן שהעצים קיימים. **אֲבָל** אילנות שנפלו **בְּשָׂדֶה שֶׁלָּהּ, דִּבְרֵי הַכֹּל לֹא תִּמְכּוֹר** – יכולה היא לעכב את המכירה, **מִפְּנֵי** שהקרקע עצמה שייכת לה, ויש בזה משום **שֶׁבַח בֵּית אָבִיהָ**.

משנה

משנתינו דנה בבעל שהוציא הוצאות על נכסי אשתו, וגירשה, האם הוא יכול לתבוע ממנה תשלום על הוצאותיו: **הַמּוֹצִיא הוֹצָאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ**, וגירשה, בין אם **הוֹצִיא הַרְבֵּה** ממון **וְאָבַל** מפירות השדה רק **קִימְעָא** – מעט, ובין אם הוציא **קִימְעָא וְאָבַל הַרְבֵּה, מַה שֶּׁהוֹצִיא הוֹצִיא, וּמַה שֶּׁאָבַל אָבַל**, ואינו יכול לתבוע ממנה את הוצאותיו המרובות. אבל אם **הוֹצִיא** הוצאות **וְלֹא אָבַל** מפירות השדה כלום, **יְשַׁבַּע כַּמָּה הוֹצִיא, וְיִטּוֹל** הוצאותיו, שבודאי לא הוציא הוצאות על דעת שלא יאכל פירותיהם כלל.

* * *

גמרא

שנינו במשנה: 'הוציא הרבה ואכל קימעא וכו' מה שהוציא הוציא ומה שאכל אכל'. מבררת הגמרא: **וְכַמָּה** הוא שיעור **קִימְעָא**, שאם אכל שיעור זה אינו מקבל את הוצאותיו. מבארת הגמרא: **אָמַר רַבִּי אַסִּי, אֲפִילּוּ** אם אכל **גְּרוֹגֶרֶת** – תאנה מיובשת **אַחַת**, אינו מקבל את הוצאותיו. מוסיפה הגמרא תנאי: **וְהוּא** – ובלבד **שֶׁאָכְלָהּ** הבעל לאותה גרוגרת **דֶּרֶךְ כָּבוֹד**, דהיינו דרך קביעות סעודה על שולחנו, ולא ברשות הרבים או דרך גזל. מוסיפה הגמרא: **אָמַר**